

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

УДК: 338.2

Антонюк Л. Л.,
antoniuk@kneu.edu.ua, ORCID ID 56669978300, Researcher ID: J-7149,
д. е. н., професор кафедри міжнародної економіки
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, м. Київ

Кожушана Т.В.,
tanya.kozhushana@gmail.com, ORCID ID 0000-0001-7429-6535,
студентка II курсу факультету міжнародної економіки і менеджменту
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, м. Київ

ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНИХ МЕГАПОЛІСІВ

Анотація. У статті досліджуються актуальні проблеми нерівномірного розвитку регіонів та міст, сучасні процеси конкурентної взаємодії мегаполісів та міських агломерацій, що впливають на міжнародну конкурентоспроможність країн у тому числі. Метою статті є комплексний аналіз національних стратегій і програм формування глобальної конкурентоспроможності мегаполісів та системне дослідження сучасних тенденцій розвитку глобальних міст, а також аналіз бенчмаркінгу мегаполісів КНР та їх стратегічного розвитку. У ході дослідження встановлено, що мегаполіси нарощують міжнародну конкурентоспроможність завдяки формуванню ефективної інноваційної екосистеми та сучасної інфраструктури. Обґрунтовується, що конкурентоспроможність міст зумовлюють сукупність таких факторів, як інституції, політика, стратегії, які детермінують рівень стійкої продуктивності міста. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на визначення умов, факторів, механізмів конкурентоспроможності мегаполісів, стратегічних планів та перспектив розвитку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, мегаполіс, бенчмаркінг, кластери, економічний потенціал, рейтинг, інвестиційна привабливість, глобальна привабливість.

Antoniuk L.,
antoniuk@kneu.edu.ua, ORCID ID 56669978300, Researcher ID: J-7149
Doctor of Economics, Professor of the Department of International Economics
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv

Kozhushana T.,
tanya.kozhushana@gmail.com, ORCID ID 0000-0001-7429-6535
Second-year student of the Faculty of International Economics and Management
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv

INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF MODERN MEGAPOLISES

Abstract. The article examines current issues of uneven growth of regions and cities, modern processes of competitive interaction of megacities and urban agglomerations, which affect the international competitiveness of countries. The purpose of the article is a

comprehensive analysis of national strategies and programs for the formation of global competitiveness of megacities and a systematic study of current trends in global cities, as well as an analysis of benchmarking of Chinese cities and their strategic development. The study found that megacities lead and promote rules that affect the whole world, large technology centers, communities and startups are concentrated in megacities, along with these global trends, opportunities for business and people associated with the megapolis are growing. It is proved that urban competitiveness is a set of factors such as institutions, policies, strategies and processes that determine the level of productivity of the city. Further research should be directed at determining the conditions, factors, mechanisms of competitiveness of megacities, strategic plans and development prospects.

Key words: competitiveness, megalopolis, benchmarking, clusters, economic potential, rating, investment attractiveness, global attractiveness.

Постановка проблеми. В умовах розвитку четвертої промислової революції розвиток не лише країн, а й регіонів та міст став ще більш нерівномірним. Тому у всіх країнах світу актуальним є забезпечення сталого прогресу, а пріоритетними завданнями для цього є розробка стратегій розвитку мегаполісів та міських агломерацій, оскільки саме в них зосереджене впровадження інновацій, таланти, уряд та підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні теоретичні концепції визначення конкурентоспроможності країн та міст, які виступають підґрунтям для розвитку поглядів сучасних вчених, були свого часу запропоновані М. Портером, А. Робертсом, П. Томпсоном, К. Керном, Н. Кліфтоном та багатьма іншими. Серед українських вчених, які досліджували теоретичні основи конкурентоспроможності країн і міст, а також напрями забезпечення їх збалансованого розвитку можна виділити О. Білоруса, Д. Лук'яненка, А. Поручника, Б. Антонюка, О. Швиданенка та багатьох інших. Враховуючи концептуальний характер даних досліджень, багато сучасних досліджень здійснюється не лише вченими, але й компаніями глобального рівня, які залучені в секторі оцінки міст щодо їх інвестиційної та підприємницької діяльності, компанії, що спеціалізується на наданні послуг в сфері нерухомості та управління інвестиціями та консалтингова компанії, (наприклад The Business of Cities, Jones Lang LaSalle, Economist Intelidgence Unit, Mercer, KPMG), а також різноманітними міжурядовими організаціями, такими як Світовий

економічний форум, Група Світового банку, Організація Об'єднаних Націй. Важливими для розгляду є звіти и Організації економічного співробітництва та розвитку, АТ Kearney, а також американської організації Ради конкурентоспроможності.

Постановка завдання. Дослідити умови, фактори та механізми конкурентоспроможності мегаполісів, стратегічні плани та перспективи їх розвитку; проаналізувати сучасні тенденції розвитку глобальних міст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науково-дослідні центри по всьому світу посилюють увагу до зростаючої ролі міст, оскільки вони справді мають значення, займають ледь не 2% поверхні Землі та приймають понад половину світового населення, а мегаполіси діють як ключові вузли глобальної економіки та політичні центри, тому мають ще більше значення. Кількість явищ, що потребують міжнародної координації та реагування тісно пов'язані з подіями на рівні міста. Завдяки їх розміру, політичному та економічному значенню вони найбільше впливають на ці та багато інших явищ, оскільки те, що відбувається у містах, має наслідки на національному та міжнародному рівні.

Вперше конкурентоспроможність міст дослідив М. Портер [1], який вважав що вона визначається їх здатністю постійно підтримувати високий зростаючий рівень життя завдяки підвищенню підприємствами продуктивності використання праці та капіталу. Окрім нього це питання досліджували ще багато науковців, які трактували це поняття неоднаково та вбачали такі основні детермінанти: В. Куйбіда та І. Дегтярьова [2] – залучення ресурсів, вищий, порівняно з іншими містами, рівень життя його мешканців та вища продуктивність праці; Н. Леонова [3] – можливість міста конкурувати на ринку товарів, інвестиційних ресурсів, послуг, цінніших та кращих якістю; А. Мельдахонова [4] – стійкий розвиток, оскільки у випадку, коли місто стає неконкурентоспроможним, воно не може припинити своє існування як компанія, яка може вийти з ринку. Універсальним на наш погляд можна вважати визначення Всесвітнього

економічного форуму [5]: конкурентоспроможність мегаполісів в сучасному розумінні можна визначити як сукупність факторів - політики, інститутів, стратегій та процесів - які визначають рівень стійкої продуктивності міста.

Незважаючи на багатогранність поняття та різницю в сприйнятті даної категорії різними дослідниками, існують певні риси, об'єднавши які можна сформулювати власне бачення детермінантів конкурентоспроможності мегаполісів. Першим важливим компонентом є інфраструктура, (енергетика, різні види транспорту, інформаційно-комунікаційні технології, швидкісний Інтернет, енергетичні та логістичні системи). Багато з тих самих факторів, що впливають на конкурентоспроможність на національному рівні, є актуальними на рівні міста, наприклад для покращення бізнес-середовища: бюджетна політика, що стосується фіскальної політики міста (доходів і витрат); політика та правила ділового середовища, що стосуються ринків товарів, послуг, капіталу та робочої сили; зовнішньоекономічна політика, яка позиціонує місто у світовій економіці за рахунок міжнародної торгівлі, фінансів та прямих іноземних інвестицій. Соціальний капітал є не менш важливим, адже саме він роблять інвестиції в нові технології більш продуктивними та включає такі фактори: системи освіти, підприємницька культура, фактори якості життя, відносини, що сприяють довірі та полегшують комерційні та фінансові взаємодії.

Роль інновацій у розвитку конкурентних міст лежить в основі програм місцевого самоврядування щодо розвитку, оскільки вони є місцем, де інновації ініціюються, прискорюються та приймаються для вирішення проблем, які з'являються як в уряді, так і у підприємців, тому безумовно є фактором формування конкурентоспроможності. Наприклад глобальні міста "Великої сімки" - включаючи Нью-Йорк, Токіо та Лондон - є основою цієї системи і мають сильні позиції в різних сферах сучасної економіки. Це міста, які традиційно асоціюються з інноваціями, де

знаходяться багатонаціональні корпорації та кластери університетів світового класу. Однак міста середнього розміру та міста на ринках, що розвиваються, також встановлюють себе як інноваційні майданчики, створюючи для себе ніші в сучасній економіці.

Однак, як дослідники технологій передбачають, що оцифрування та краудсорсинг фактично підірвуть самі основи мегаполісного господарства, яке, як правило, будується на певному поєднанні виробництва, торгівлі, роздрібної торгівлі та професійних послуг, оскільки всі мегаполіси створені для досягнення максимальної продуктивності їх масового населення. Сьогодні ці міста значною мірою залежать від економії масштабу, завдяки якій збільшення виробництва приносить вигідні витрати, а також заощадження та вигоди від спільного розміщення людей та фірм у мікрорайонах та промислових кластерах. Але технологічний прогрес зараз змінює ці старі бізнес-моделі, загрожуючи майбутньому мегаполісів в нашому звичному розумінні, тобто змінює їх модель принципи роботи. Поширення деяких методик (наприклад, 3-D друк, який може в кінцевому рахунку скоротити ланцюжок поставок лише дизайнера з одного кінця і виробника на іншому) усуне деякі, з багатьох зв'язків у світовому виробничому процесі

Економічний розвиток та зростання населення міст йдуть пліч-о-пліч. По всьому світу країни з більшим розміром ВВП на душу населення мають більшу кількість самого населення, яке проживає в містах і, особливо, в мегаполісах, так середня частка людей, які проживають у мегаполісах на 20% більше у країнах з високим рівнем доходу [6].

Коли міста переходять до більш глобального позиціонування, важливим для їхнього ж розвитку є рейтинг серед інших, схожих за рівнем розвитку міст. Порівняльний аналіз та обмін знаннями є важливими в умовах швидкої урбанізації, для глобальної економічної конкурентоспроможності та пов'язаного з цим попиту інфраструктурні інвестиції. Міста змагаються, наприклад, шляхом залучення кваліфікованої

та освіченої робочої сили, розвивають сучасну інфраструктуру для підтримки домогосподарств та підприємств, щоб вони були продуктивнішими, відповідають за побудову міцних систем місцевого самоврядування, розвивають ринки землі та нерухомості, також вони все активніше створюють високі екологічні стандарти та високу якість життя своїх громадян. Таким чином, дані міського рівня необхідні не лише для того, щоб рік за роком робити порівняльний аналіз щодо надання послуг та інвестицій, але вони також повинні бути глобально стандартизованими.

Рейтинги міст висвітлюють зростаючий глобальний попит на міські показники, вимірювання ефективності та міжнародно-орієнтовані порівняння, адже вони також інформують та впливають на практику міського управління в умовах урбанізації та спрямовують її до міжнародного рівня. Методи, схеми та індекси оцінки мегаполісів та вимірювання їх конкурентоспроможності дуже різноманітні і перебувають в стані швидкого розширення як за кількістю показників, так і за широтою тематики, яку висвітлюють різні дослідження.

Для аналізу конкурентоспроможності мегаполісів можна розглянути ефективні на наш погляд дослідження, які допомагають визначити актуальні способи залучення капіталу, бізнесу, талантів, як ці міста поширюють культурний, політичний та економічний вплив та які фактори впливають на цей результат.

Консалтингова компанія, що спеціалізується на наданні послуг в сфері нерухомості та управління інвестиціями Jones Lang LaSalle (JLL), спільно з The Business of Cities щорічно опубліковує звіти [7] про конкурентоспроможність міст, чим оцінює фактори, які впливають на ведення бізнесу та інвестиційну діяльність, тим самим оцінюючи економічну стійкість, у 2019 році в основі їх дослідження існує понад 500 орієнтирів. За результатами дослідження сім мегаполісів розвинутих країн світу – Лондон, Нью-Йорк, Париж, Сінгапур, Токіо, Гонконг та Сеул - підтримують найбільшу стабільність за ключовими критеріями

конкурентоспроможності у 2019 році, все більше міст кидає виклик і претендує на приєднання до цього підрозділу. Наприклад, Сан-Франциско, Лос-Анджелес, Шанхай, Торонто, Чикаго та Пекін очолюють список "Глобальних претендентів". Берлін, Бостон, Мюнхен та Стокгольм - це головний приклад міст, що піднімаються в рівні конкурентоспроможності внаслідок їх здатності адаптуватися до нових економічних моделей, розширення інноваційних можливостей та інституційної сили.

Міжнародна консалтингова компанія A.T. Kearney теж щорічно розробляє Індекс глобалізації міст світу (The Global Cities Index) [8], який не лише показує критерії конкурентоспроможності, але й робить прогнози лідерства провідних мегаполісів та дають уявлення про поточну ефективність та майбутній потенціал міст. Індекс показує, які міста є найбільш конкурентоспроможними зараз у ключових сферах: від ділової активності та культури до людського капіталу, політичного залучення та обміну інформацією. Нью-Йорк, Лондон та Париж продовжують займати перші три місця.

У звіті також висвітлені прогнози та дані про зміни ефективності провідних мегаполісів. Наприклад, посилена ділова активність та потужні показники щодо залучення людського капіталу допомогли Нью-Йорку зберегти своє перше місце, результативність Токіо та Гонконгу підвищились, вони зараз займають четверте та п'яте місце. Ділова активність продовжує зростати у цих містах, як і поліпшення культурного досвіду та обмін інформацією. Загалом, ефективність у всіх провідних європейських містах затримується з 2018 року. Зниження показників людського капіталу відслідковуються у Лондоні, Брюсселі та Берліні, ця тенденція потребує постійного моніторингу. Окрім цього, як було вже зазначено, звіт формує прогноз майбутньої ефективності мегаполісів, оцінюючи чотири показники: благополуччя населення, економіка, інновації та управління. Це робиться в першу чергу для того, щоб зацентувати увагу на окремих проблемах мегаполісів, які вони вирішують

менш ефективно, ніж це роблять їх конкуренти. Як видно зі звіту Global Cities Outlook 2019 року, Сан-Франциско, минулорічний переможець Outlook, опустився на третє місце. Незважаючи на те, що місто все ще відрізняється інноваціями, інші провідні міста випереджають його у таких сферах, як особисте благополуччя, управління та корпоративне інвестування. Сінгапур стрибає на друге місце, продовжуючи стабільний підйом в рейтингу. У поєднанні з Токіо ці міста свідчать про величезний потенціал азіатських міст.

Також на нашу думку варте уваги дослідження The Mori Memorial Foundation та їх Global Power City Index [9], який оцінює та класифікує мегаполіси відповідно до їх привабливості та сили для залучення людей, капіталу та підприємств з усього світу. GPCI висвітлює сильні сторони, слабкі місця та проблеми не тільки за рейтингом, а і за аналізом окремих галузей. Його результати використовуються як для міської політики, так і для корпоративних стратегій. За загальним індексом GPCI 5 лідерів рейтингу (Лондон, Нью-Йорк, Токіо, Париж, Сінгапур) тримають провідні позиції з 2010 року, інші мегаполіси активно рухаються в межах п'ятнадцятки кращих, а такі мегаполіси як Мельбурн та Мадрид доповнили рейтинг топ-15 лише в 2019 році.

Китайський район мегаполісів найбільш конкурентоспроможний, ніж будь-який інший регіон світу. Кількість міст КНР, які включені до рейтингів глобальних міст щорічно зростає. Дослідження індексів показують, що китайські мегаполіси спроможні залучати як прямі іноземні інвестиції, так і провідні компанії та таланти.

Еволюція міст Китаю відображає величезні зусилля національних, регіональних та місцевих структур для підвищення конкурентоспроможності їх мегаполісів. Ініціативи були зосереджені на діловій, урядовій та культурній діяльності, забезпечуючи покращення та підвищення якості життя мешканців, збільшуючи простоту ведення бізнесу та привернення все більшої кількості інвестицій та уваги з боку

глобальних компаній. Удосконалення китайських міст можна пояснити безліччю факторів, що охоплюють бізнес, технології, людський капітал тощо, тому можна виділити ключові детермінанти їх розвитку:

- модернізація політики та програм, що надають сприятливе бізнес-середовище для місцевих та глобальних корпорацій та підприємців;
- розвиток високоефективної інфраструктури та посилення технологічних можливостей;
- розвиток бізнес-середовища для залучення талантів, які сприяють його розвитку;
- проведення урядової політики у ключових національних секторах;
- забезпечення охорони здоров'я, підвищення якості освіти та підтримка культурних пропозицій;
- дії уряду, спрямовані на зміцнення особистого добробуту в суспільстві та людського капіталу.

Ці зусилля та багато інших пояснюють те, як китайські міста підтримують такі високі показники, також вони є влучним прикладом того, як бізнес, уряд та соціальна політика можуть спільно працювати на національному, регіональному та місцевому рівнях для прискорення зростання. Наприклад, хоча ділова активність була домінуючим рушієм зростання результатів китайських мегаполісів, ця діяльність не відбулася б без ініціатив, які також розвивали людський капітал та культурний досвід.

Конкуренція за людський капітал та інвестиції триває, тому державні та приватні партнерства відіграють важливу роль у наданні допомоги містам у всьому світі підтримувати свою конкурентоспроможність. В основі цих зусиль лежить людський капітал, цифрова трансформація та залучення світових корпорацій. Тому мегаполіси КНР сьогодні зосереджуються на залученні та збереженні високоякісних талантів, що теж є їх конкурентною перевагою. Третій рік поспіль Шанхай є

найпривабливішим містом для талантів, а Шеньчжень та Пекін займають наступні дві позиції у 2019 році.

Згідно звіту конкурентоспроможності A.T. Kearney 2019 [8] три китайські мегаполіси (Гонконг, Пекін, Шанхай) входять до топ-25 Global Cities Index та не змінили свої позиції порівняно з 2018 роком, окрім цього, китайські мегаполіси швидко підвищують свої позиції (за основу взято 60 мегаполісів, які були вперше досліджені компанією у 2008 році): загалом їх показники виросли втричі швидше, ніж у північноамериканських мегаполісів, а в перспективі китайські міста покращилися в 3,4 рази швидше, ніж європейські. Ділова активність найкращим серед показників індексу, також успіхи у розвитку здійсненні людського капіталу та обміну інформацією значно прискорили їх прогрес.

За даними звіту консалтингової компанії Jones Lang LaSalle (JLL) спільно з The Business of Cities [7], а саме рейтингу мегаполісів, що стрімко розвиваються та мають великі перспективи на майбутнє, китайські міста особливо відзначились не тільки провідними позиціями, а і своєю кількістю. Найбільше з міст КНР виділились Гуанчжоу, Шеньжень та Тайбей, які за усіма показниками зайняли високі позиції в рейтингу. Гуанчжоу відзначився сильною конкурентоспроможністю фінансової галузі, корпоративної діяльності, системою електричного транспорту та значному розширенню ринку послуг. Шеньчжень випередив усі мегаполіси світу у сфері інфраструктури, інноваційність, ведення бізнесу та транспортна інфраструктура також на досить високому рівні. Репутація міста Тайбей значно зросла завдяки стабільно високим показникам вищої освіти, технологічного підприємництва, інвестиційної привабливості, якості життя та безпеки.

У лютому 2014 р. уряд КНР оголосив про створення столичного регіону «Цзін-Цзін-Цзі» з метою інтеграції економік Пекіна, Тяньцзіня та провінції Хебей до спільного урбаністичного простору. План інтеграції економік цих міст був частиною масштабних урядових програм щодо

врегулювання складних питань містобудування та просторового планування в рамках «Національного плану урбанізації нового типу» (2014-2020 рр.), його метою було врегулювання та розв'язання ряду питань таких проблем як: управління міським господарством, впровадження світових практик землекористування, контролю чисельності населення, запровадження збалансованої міграційної політики, покращення ситуації з довкіллям. Підставами створення регіону Пекін-Тяньцзінь-Хебей були також. Основна мета розбудови кластеру столичного регіону «Цзін-Цзінь-Цзі» розв'язати різні проблеми урбанізації, звільнити місто Пекін від деяких обтяжливих муніципальних, адміністративних та економічних функцій.

Одним із ключових елементів сучасної економічної та соціальної політики Китаю є його стратегія урбанізації, яка була прийнята в 2014 році та окреслена в Національному плані урбанізації на 2014–2020 роки, який зосереджується на будівництві міського кластеру світового рівня та нового етапу урбанізації. Варто зазначити, що загалом ключові 19 міст-кластерів КНР формує близько 43% ВВП Китаю, з яких 14% припадає на кластер «Дельти річки Чжуцзян», 23% – на кластер «Дельти річки Янцзи» і 9% – на столичний регіон Пекін-Тяньцзінь-Хебей [11].

Дуже велика увага уряду приділяється кластерам портової інфраструктури та інноваційним локалітетам. Невипадково найбільш технологічно-інноваційні іноземні інвестиції також спрямовуються до таких кластерів: дослідницький центр Google з питань штучного інтелекту в Пекіні, дослідницький центр штучного інтелекту компанії Microsoft в Шанхаї. Згідно плану уряду існує значний прогрес: Гонконг покращив свої позиції як центр міжнародних фінансів, основна увага була зосереджена на торгівлі та авіап перевезеннях; Шеньчжень - вже особлива економічна зона, в якій функціонують такі гіганти, як Huawei, Tencent і ZTE - розвивається як найбільш інноваційне місто Китаю.

Також існує ініціатива щодо створення нових еко-міс, що отримала соціальну та політичну підтримку. Багато органів місцевого самоврядування в Китаї зараз визнають цю тенденцію як визначальну та надають їй велику перевагу.

Проте експерти виокремлюють є ряд загроз, з якими КНР стикається зараз або ймовірно в майбутньому. Так як соціальна тенденція повної урбанізації була запланована в Китаї вже давно, у наступні роки вона буде продовжувати зростати, швидкість урбанізації буде постійно зменшуватися, а розрив між урбанізацією постійних мешканців та домогосподарствами буде продовжувати скорочуватися. З такою тенденцією виникає чимало ризиків, наприклад виникає величезний попит на зайнятість та державні витрати, велика кількість безробітних спричинить серйозні соціальні ризики, масштабне міське будівництво та спекуляція з нерухомістю призводять до серйозних ризиків боргу та фінансових ризиків. Окрім цього, швидка урбанізація створила різні соціальні проблеми, що загрожують соціальній стабільності та стійкості урбанізації, наприклад, неспроможність уряду інтегрувати нових мігрантів у міське суспільство.

Таким чином, Китай продовжує підтримувати промисловість та покращувати середовище для ведення бізнесу, розвивати сферу послуг та сприяти модернізації. Також загрозою не лише для Китаю, але і для решти світу залишається клімат та зміни навколишнього середовища, тому зараз існує тенденція здатності підприємств контролювати викиди та орієнтуватися на перехід до чистих технологій з низьким вмістом вуглецю. Загалом в Китаї виділяють 5 основних ризиків, що можуть перешкодити зростанню: екологічний/кліматичний ризик, ризики кібербезпеки, операційний та технологічний ризики [12].

В умовах пандемії поширення вірусу COVID-19 мегаполіси КНР також відзначились дисциплінованістю та зваженими діями уряду. Ключовим драйвером, як виявилось, стали цифрові технології. Китайське

систематичне та активне управління ризиками, засноване на співпраці між урядовими чиновниками та експертами в галузі охорони здоров'я, виявилось ефективним у контролі над вірусом. Завдяки високим інформаційним технологіям, стійким та продуманим логістичним системам, урядовому керуванню та свідомості громадян вдалось побороти вірус, в той час коли мегаполіси Європи та США не показують стабільного контролю над ситуацією та швидких темпів подолання пандемії. Окрім цього, в КНР були прийняті заходи щодо уникнення другої хвилі зараження COVID-19, які стосуються забезпечення контролю над соціальною дистанцією, гігієною, створення електронних систем запису, централізованих каналів звітності та комунікацій для інформування громадян, QR-кодів, для відстеження стану населення.

Ділова активність мегаполісів все ж знизилась, ці системи зазнали значних втрат: банкрутства та втрати робочих місць, падіння ВВП та попиту. У першому кварталі 2020 року відбулось значне зменшення ВВП КНР порівняно з попереднім кварталом на 9,8%, а в попередні періоди воно стабільно збільшувалось [13]

Проаналізувавши ситуацію, яка склалась та вказала на помилки у стратегічному плануванні, уряд КНР вніс корективи у своєму управлінні. 24 лютого в Пекіні відбулася відеоконференція з приводу шостої річниці реалізації координованої стратегії розвитку Пекін-Тяньцзінь-Хебей, Спільна профілактика та контроль над епідемією було важливим завданням, що сприяло вдосконаленню цієї стратегії, тому столичний кластер створив спільний робочий механізм. Механізми координації на рівні провінцій та муніципальних органів влади спільно створили робочі групи з управління потоками персоналу, забезпечення життєдіяльності, відновлення виробництва та інші робочі групи. Муніципальний комітет партії та Координаційне бюро Пекін-Тяньцзінь-Хебей співпрацювали з відповідними департаментами трьох провінцій та міст, щоб сформулювати десять інституційних заходів, таких як обмін інформацією про ситуацію з

епідемією, керуючи впорядкованим потоком кадрів, регіональним промисловим ланцюгом, що підтримує підприємства, та ключовими проектами для відновлення виробництва.

У новому стратегічному плані (короткостроковий – до 2025 року, довгостроковий – до 2035 року), розробленим під керівництвом Центрального комітету партії та Державної ради [14] зазначено про побудову нових урбаністичних зв'язків: структура має вигляд одного центру, одного оазису, чотирьох груп, чотирьох областей, декількох коридорів та декількох вузлів. Перший центр - це міський підцентр Пекіна, який є функціональним центром регіонального розвитку та керує регіональним плануванням. Оазис - це масштабний екологічний оазис у центральній частині Північного каналу та річки Чаобай, який є головним органом регіональної екосистеми. Чотири групи є ключовими напрямками побудови міських функцій. Чотири області - це чотири великих екологічних ділянки. Кілька коридорів - це декілька екологічних коридорів. Вузли - це декілька маленьких містечок (нових міст) та екологічних вузлів, їх сутність в покращенні не тільки зони мегаполісу, а й маленьких міст та сіл, тим самим покращувати розподіл інфраструктури. Цілями плану також є реалізація спільного розподілу, координації, транспортного зв'язку, екологічного проектування, будівництва, розвитку промисловості, розподілу ресурсів та державних послуг в межах столичного мегаполісу Пекін-Тяньцзінь-Хебей.

Багато розділів плану включають розвиток екологічної інфраструктури: удосконалення регіональної системи утилізації відходів, очищення ґрунтів, посилення захисту басейнів річок та регіонального контролю над забрудненням атмосфери. Загалом буде сформована уніфікована система у галузі екологічного управління, інфраструктури, державних служб та інженерних технологій [15].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Конкурентоспроможність мегаполісів усе більше визначає багатство країн та регіонів, є складовою досягнення економічного зростання, процвітання та соціального прогресу. Конкурентоспроможність міст – це сукупність таких факторів, як інституції, політика, стратегії та процеси, які визначають рівень стабільної продуктивності міста. На це впливає багато факторів, які сьогодні визначають їх позиціонування на економічній карті світу, серед них можна виділити: економічний потенціал, інвестиційна привабливість, фінансова система, інститути, людський капітал, бізнес-середовище, глобальна інтеграція, соціально-культурне середовище та навколишнє середовище. Для розробки ефективних стратегій стабільного розвитку мегаполісів також є досить важливим досвід міст, що досягли значних конкурентних переваг та конкурентного лідерства. За результатами дослідження сім мегаполісів розвинутих країн світу - Лондон, Нью-Йорк, Париж, Сінгапур, Токіо, Гонконг та Сеул - підтримують найбільшу стабільність за ключовими критеріями конкурентоспроможності у 2019 році, а Сан-Франциско, Лос-Анджелес, Шанхай, Торонто, Чикаго та Пекін очолюють список головних їх конкурентів.

Китайський район мегаполісів найбільш конкурентоспроможний, ніж будь-який інший регіон світу. Зусилля національних, регіональних та місцевих структур для підвищення конкурентоспроможності мегаполісів були зосереджені на діловій, урядовій та культурній діяльності, забезпечуючи покращення та підвищення якості життя мешканців, збільшуючи простоту ведення бізнесу та привернення все більшої кількості інвестицій та уваги з боку глобальних компаній. Створення столичного регіону «Цзін-Цзінь-Цзі» є прикладом для дослідження та досвіду розвитку міських агломерацій. Його метою є врегулювання та розв'язання питань урбанізації, управління міським господарством, впровадження світових практик землекористування та контролю над

зростанням чисельності населення, запровадження збалансованої міграційної політики, боротьба з міськими заторами, покращення ситуації з низькою здатністю подолання стічних вод та утилізації твердих відходів, із забрудненням повітря, води та ґрунтів, а також удосконалення системи реєстрації домогосподарств.

У світлі останніх подій з поширенням пандемії COVID-19 дослідження показало, що уряд КНР якісно застосував систематичне та активне управління ризиками, засноване на співпраці між урядовими чиновниками та експертами в галузі охорони здоров'я, виявилось ефективним у контролі над вірусом. Завдяки високим інформаційним технологіям, стійким та продуманим логістичним системам, урядовому керуванню та свідомості громадян вдалось побороти вірус, але все ж таки побічні ефекти на економіку та ділову активність мегаполісів теж існують, оскільки ці системи сповільнились та зазнали значних втрат. Тому в умовах сучасної світової кризи серед ключових факторів конкурентоспроможності варто виокремити на наш погляд системне впровадження сучасних ІКТ та їх використання в стабілізації економічного та соціального процвітання, подолання наслідків поширення вірусу та полегшення співпраці між урядом та громадськістю.

Література:

1. Porter M.E. The Competitive Advantage of Nations. Harvard Business Review, March-April 1990. URL: http://economie.ens.psl.eu/IMG/pdf/porter_1990_-_the_competitive_advantage_of_nations.pdf (Last accessed: 05.05.2020).
2. Куйбіда В., Дегтярьова І. Формування моделі конкурентоспроможності міста в межах регіону як системи. Державне управління та місцеве самоврядування: збірник наукових праць. №4. 2011. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11kvsmrs.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11kvsmrs.pdf) (дата звернення: 05.05.2020).
3. Николаева Н.А. Конкурентоспособность города: взгляд зарубежных ученых. Маркетинг в России и за рубежом. 36. 2001. URL: <https://www.cfin.ru/press/marketing/2001-6/07.shtml> (дата обращения: 10.05.2020).
4. Мельдаханов А.А. Природа конкурентоспособности города: факторы, методы, критерии. Управление экономическими системами: электронный научный журнал. 2014. URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Ecologia/67528.doc.htm (дата обращения: 10.05.2020).

5. The Competitiveness of Cities 2014. World Economic Forum, a report of the Global Agenda Council on Competitiveness, August 2014. URL: http://www3.weforum.org/docs/GAC/2014/WEF_GAC_CompetitivenessOfCities_Report_2014.pdf (Last accessed: 05.05.2020).
6. Cities in the World A new perspective on urbanisation. OECD. 2020. URL: <http://www.oecd.org/cfe/cities/Cities-in-the-World-Policy-Highlights.pdf> (Last accessed: 09.05.2020).
7. Kelly J., Seymour M., Moonen T., Nunley J., Morrissey C. Demand and Disruption in Global Cities. JLL and The Business of Cities. 2019. URL: <https://www.us.jll.com/content/dam/jll-com/documents/pdf/research/jll-demand-and-disruption-in-global-cities-2019-v1.pdf> (Last accessed: 05.05.2020).
8. Global Cities Report. A.T. Kearney. 2019. URL: <https://www. Kearney.com/global-cities/2019> (Last accessed: 07.05.2020).
9. Global Power City Index 2019. The Mori Memorial Foundation. 2019. URL: http://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2019_summary.pdf (Last accessed: 05.05.2020).
10. Wood J. This Chinese megacity is building a giant waste-to-energy plant. World Economic Forum, 01.07.2019. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/07/one-of-china-s-biggest-megacities-is-building-a-giant-waste-to-energy-plant/> (Last accessed: 10.05.2020).
11. Кошовий С.А. Міська агломерація Пекін-Тяньцзінь-Хебей, п'ять років потому. Журнал "Україна-Китай". №16(2). 2019. URL: <http://sinologist.com.ua/koshovij-s-miska-aglomeratsiya-pek-in-tyantszin-hebej-p-yat-rokiv-potomu/> (дата звернення: 10.05.2020).
12. Agile or irrelevant. China CEO Outlook. KPMG, 2019. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/cn/pdf/en/2019/06/2019-china-ceo-outlook.pdf> (Last accessed: 09.05.2020).
13. Textor C. Quarterly gross domestic product (GDP) growth rate in China Q1 2018-Q1 2020. Statista, 11.03.2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/271769/quarterly-gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-china/> (Last accessed: 12.05.2020).
14. Coordinated development plan of Tongzhou District of Beijing and Sanhe, Dachang and Xianghe in Hebei. Beijing Municipal, National Development and Reform Commission, 25.03.2020. URL: http://fgw.beijing.gov.cn/fgwzwwgk/ghjh/qtgh/202003/t20200331_1751802.htm (Last accessed: 15.05.2020).
15. Beijing Tongzhou District and Hebei Province Sanhe, Dachang, Xianghe three counties and cities coordinated development plan" released. Beijing Municipal, National Development and Reform Commission, 18.03.2020. URL: http://fgw.beijing.gov.cn/fzggzl/jjxtfz/zcjd_9843/202003/t20200326_1738027.htm (Last accessed: 11.05.2020).
16. Competitive Cities and their Connections to Global Value Chains. World Economic Forum, Global Agenda Council on Competitiveness, June 2016. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_2016_WhitePaper_GAC_Competitive_Cities_.pdf (Last accessed: 08.05.2020).
17. Regions and Cities at a Glance 2018. OECD, 2018. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-regions-and-cities-at-a-glance-2018_reg_cit_glance-2018-en#page1 (Last accessed: 07.05.2020).
18. Global Competitiveness Report 2019: How to end a lost decade of productivity growth. World Economic Forum, 08.10.2019. URL: <https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth> (Last accessed: 02.05.2020).

19. Drobotiuk O. Chinese megacities: economic growth and development. Journal "Chinese Studies", 2019, №2. URL: <https://chinese-studies.com.ua/sites/default/files/Archive/2019/2/4.pdf> (Last accessed: 09.05.2020).
20. Chen Q. The most competitive cities: China vs rest of the world. Inkstone, 18.12.2019 URL: <https://www.inkstonenews.com/society/china-ranks-well-most-competitive-cities-list-us-dominates/article/3042653> (Last accessed: 03.05.2020).
21. Ross J. COVID-19 crash: How China's economy may offer a glimpse of the future. The World Economic Forum, 21.03.2020. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2020/03/covid19-economy-china-health-coronavirus-economics-global> (Last accessed: 09.05.2020).
22. Roxburgh H. China's radical plan to limit the populations of Beijing and Shanghai. The Guardian, 19.03.2018. URL: <https://www.theguardian.com/cities/2018/mar/19/plan-big-city-disease-populations-fall-beijing-shanghai> (Last accessed: 09.05.2020).
23. Promote joint prevention and control of the Beijing-Tianjin-Hebei epidemic situation and coordinated resumption of production and production in the upstream and downstream of the industrial chain. Beijing Municipal, Beijing Development and Reform Commission, 19.03.2020. URL: http://fgw.beijing.gov.cn/gzdt/fgzs/xwfb/202004/t20200417_1821751.htm (Last accessed: 14.05.2020).

References:

1. Porter, M.E. (1990), "The Competitive Advantage of Nations", *Harvard Business Review*, URL: http://economie.ens.psl.eu/IMG/pdf/porter_1990_-_the_competitive_advantage_of_nations.pdf (Accessed: 5 May 2020).
2. Kuybida, V. and Degtyareva, I. (2011), "Formation of a model of city competitiveness within the region as a system", *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriadvannia*, no. 4, URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11kvsms.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11kvsms.pdf) (Accessed: 5 May 2020).
3. Nikolaeva, N.A. (2001), "The competitiveness of the city: the view of foreign scientists", *Marketynh v Rossyy y za rubezhom*, URL: <https://www.cfin.ru/press/marketing/2001-6/07.shtml> (Accessed: 10 May 2020).
4. Meldakhanov, A.A. (2014), "The nature of city competitiveness: factors, methods, criteria", *Upravlenye ekonomicheskoy systemoy*, [Online], URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Ecologia/67528.doc.htm (Accessed: 10 May 2020).
5. World Economic Forum, a report of the Global Agenda Council on Competitiveness (2014), "The Competitiveness of Cities", URL: http://www3.weforum.org/docs/GAC/2014/WEF_GAC_CompetitivenessOfCities_Report_2014.pdf (Accessed: 5 May 2020).
6. OECD (2020), "Cities in the World A new perspective on urbanisation", URL: <http://www.oecd.org/cfe/cities/Cities-in-the-World-Policy-Highlights.pdf> (Accessed: 9 May 2020).
7. Kelly, J., Seymour, M., Moonen, T. and Nunley J. (2019), "Demand and Disruption in Global Cities", *JLL and The Business of Cities*, URL: <https://www.us.jll.com/content/dam/jll-com/documents/pdf/research/jll-demand-and-disruption-in-global-cities-2019-v1.pdf> (Accessed: 5 May 2020).
8. Kearney, A. T. (2019), "Global Cities Report", URL: <https://www. Kearney.com/global-cities/2019> (Accessed: 9 May 2020).
9. The Mori Memorial Foundation (2019), "Global Power City Index 2019", URL: http://mori-m-foundation.or.jp/pdf/GPCI2019_summary.pdf (Accessed: 5 May 2020).

10. Wood, J. (2019), "This Chinese megacity is building a giant waste-to-energy plant", *World Economic Forum*, URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/07/one-of-china-s-biggest-megacities-is-building-a-giant-waste-to-energy-plant/> (Accessed: 10 May 2020).
11. Koshoviy, S.A. (2019), "Beijing-Tianjin-Hebei metropolitan area, five years later", *Zhurnal "Ukraina-Kytai"*, no. 16(2), URL: <http://sinologist.com.ua/koshoviy-s-miska-aglomeratsiya-pekinyantszin-hebejp-yat-rokiv-potomu/> (Accessed: 10 May 2020).
12. China CEO Outlook (2019), "Agile or irrelevant", URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/cn/pdf/en/2019/06/2019-china-ceo-outlook.pdf> (Accessed: 9 May 2020).
13. Textor, C. (2020), "Quarterly gross domestic product (GDP) growth rate in China Q1 2018-Q1", *Statista*, URL: <https://www.statista.com/statistics/271769/quarterly-gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-china/> (Accessed: 12 May 2020).
14. Beijing Municipal, National Development and Reform Commission (2020), "Coordinated development plan of Tongzhou District of Beijing and Sanhe, Dachang and Xianghe in Hebei", URL: http://fgw.beijing.gov.cn/fgwzgwkg/ghjh/qtgh/202003/t20200331_1751802.htm (Accessed: 15 May 2020).
15. Beijing Municipal, National Development and Reform Commission (2020), "Beijing Tongzhou District and Hebei Province Sanhe, Dachang, Xianghe three counties and cities coordinated development plan", URL: http://fgw.beijing.gov.cn/fzggzl/jjjxtfz/zcjd_9843/202003/t20200326_1738027.htm (Accessed: 11 May 2020).
16. World Economic Forum, Global Agenda Council on Competitiveness (2016), "Competitive Cities and their Connections to Global Value Chains", URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_2016_WhitePaper_GAC_Competitive_Cities_.pdf (Accessed: 8 May 2020).
17. OECD (2018), "Regions and Cities at a Glance", URL: https://read.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-regions-and-cities-at-a-glance-2018_reg_cit_glance-2018-en#page1 (Accessed: 7 May 2020).
18. World Economic Forum (2019), "Global Competitiveness Report 2019: How to end a lost decade of productivity growth", URL: <https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth> (Accessed: 2 May 2020).
19. Drobotiuk, O. (2019), "Chinese megacities: economic growth and development", *Journal "Chinese Studies"*, no. 2, URL: <https://chinese-studies.com.ua/sites/default/files/Archive/2019/2/4.pdf> (Accessed: 9 May 2020).
20. Chen, Q. (2019), "The most competitive cities: China vs rest of the world", *Inkstone*, URL: <https://www.inkstonenews.com/society/china-ranks-well-most-competitive-cities-list-us-dominates/article/3042653> (Accessed: 3 May 2020).
21. Ross, J. (2020), "COVID-19 crash: How China's economy may offer a glimpse of the future", *The World Economic Forum*, URL: <https://www.weforum.org/agenda/2020/03/covid19-economy-china-health-coronavirus-economics-global> (Accessed: 9 May 2020).
22. Roxburgh, H. (2018), "China's radical plan to limit the populations of Beijing and Shanghai", *The Guardian*, URL: <https://www.theguardian.com/cities/2018/mar/19/plan-big-city-disease-populations-fall-beijing-shanghai> (Accessed: 9 May 2020).
23. Beijing Municipal, Beijing Development and Reform Commission (2020), "Promote joint prevention and control of the Beijing-Tianjin-Hebei epidemic situation and coordinated resumption of production and production in the upstream and downstream of the industrial chain", URL: http://fgw.beijing.gov.cn/gzdt/fgzs/xwfb/202004/t20200417_1821751.htm (Accessed: 14 May 2020).